

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku P. B. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego matkę K. B.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie (...)

o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 15 grudnia 2017 r. sygn. akt VII Ua (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 grudnia 2018 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 29 czerwca 2018 r., sygn. akt VII Ua (...),

1. uchyla zaskarżone postanowienie;

2. zasądza od Sądu Okręgowego w G. na rzecz radcy prawnego A. U. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2018 r., sygn. akt VII Ua (...), Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. w sprawie z odwołania P.

B., reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego - matkę K.B., przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie (...), o ustalenie niepełnosprawności, odrzucił skargę odwołującego się o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 15 grudnia 2017 r., sygn. akt VII Ua (...).

Sąd Okręgowy ustalił, że prawomocnym wyrokiem z dnia 15 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację P. B. od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 29 czerwca 2017 r. Pismem z dnia 25 stycznia 2018 r. małoletni P. B., reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego K. B., wniósł o wznowienie postępowania zakończonego tym prawomocnym wyrokiem oraz uwzględnienie jego apelacji. W ocenie skarżącego zaszła przesłanka nieważności postępowania określona w art. 401 ust. 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c.; strona wskutek naruszenia przepisów prawa o prawidłowym zawiadomieniu o terminie rozprawy apelacyjnej (art. 139 § 1 k.p.c.) była pozbawiona możliwości działania w postępowaniu apelacyjnym. W uzasadnieniu skargi wskazano, że zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej nie zostało doręczone wnioskodawcy w sposób prawidłowy i nie miał on możliwości stawiennictwa w Sądzie Okręgowym w G. i przedstawienia swoich argumentów na poparcie zarzutów, jakie zawarto w apelacji. Już po raz drugi w toku niniejszego postępowania, z uwagi na nieprawidłowe działanie pracownika Poczty Polskiej S.A., nie została w sposób prawidłowy doręczona przesyłka z sądu, a doręczenie w drodze tzw. „podwójnej awizacji” nie miało miejsca.

Sąd Okręgowy ustalił, że zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej zostało skierowane do pełnomocnika wnioskodawcy – K. B. na adres: ul. D., S. Przesyłka została dwukrotnie awizowana i zwrócona do sądu jako niepodjęta w terminie. Zarządzeniem z dnia 12 grudnia 2017 r. zwróconą przesyłkę pozostawiono w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia na dzień 20 listopada 2017 r. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 15 grudnia 2017 r. nie stawił się nikt, a przewodniczący uznał, że pełnomocnicy stron zostali zawiadomieni prawidłowo o terminie.

Według Sądu Okręgowego wskazana w skardze podstawa wznowienia

postępowania nie zachodzi, ponieważ zawiadomienie pełnomocnika wnioskodawcy o rozprawie apelacyjnej wyznaczonej na dzień 15 grudnia 2017 r. zostało - po dwukrotnym awizowaniu - zwrócone z powodu niepodjęcia w terminie. Dokonano zatem skutecznego doręczenia na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. Wnioskodawca nie został całkowicie pozbawiony możliwości działania w procesie. Zarzuty względem wyroku Sądu Rejonowego pełnomocnik wnioskodawcy zawarła we wniesionej apelacji. W konsekwencji wnioskodawca miał możliwość działania i prezentowania swoich racji.

Sąd Okręgowy podkreślił, że udział w rozprawie apelacyjnej był fakultatywny, do stron zostało skierowane jedynie zawiadomienie o terminie rozprawy, a nie wezwanie do osobistego stawiennictwa. Z treści wniesionej skargi wynika, że pełnomocnik wnioskodawcy na rozprawie apelacyjnej chciała ponownie przedstawić swoje argumenty, jakie zawarła w apelacji.

Sąd Okręgowy - uznając, że wskazana w skardze podstawa wznowienia postępowania nie wystąpiła - odrzucił skargę na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie Sądu Okręgowego pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżył zażaleniem, zarzucając naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c. przez bezzasadne przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki do wznowienia postępowania, podczas gdy strona była pozbawiona możliwości działania. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania; ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego postanowienia i orzeczenie o wznowieniu postępowania. W obu przypadkach wniesiono o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego na rzecz wnioskodawcy, w tym kosztów zastępstwa procesowego; ewentualnie - o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z akt sprawy VII AUa (...) Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. wynika, że w dniu 25 października 2017 r. wysłano do K.B. jako pełnomocnika P. B. zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej, wyznaczonej na dzień 15 grudnia 2017 r. (k. 153 akt sprawy VII AUa (...)). Z pieczętki poczty w P. wynika, że 3 listopada 2017 r. doszło do pierwszego awizowania, a 13 listopada

2017 r. (listonosz napisał 13.10.2017 r.) do drugiego awizowania tej przesyłki, którą zwrócono w dniu 21 listopada 2017 r. z powodu nie podjęcia jej w terminie (k. 156 akt). W tej sytuacji Sąd Okręgowy w G. na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. uznał, że pełnomocnik ubezpieczonego jest zawiadomiony o terminie rozprawy i tego dnia wydał wyrok.

Z utrwalonej judykatury wynika, że doręczenie zastępcze przewidziane w art. 139 k.p.c. zawiera domniemanie podlegające obaleniu, iż doręczenie nastąpiło (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2017 r. w sprawie V CZ 79/17, LEX nr 2447356). Oznacza to, że adresat może za pomocą wszelkich środków dowodowych wskazywać, że awizowanego pisma sądowego nie otrzymał i o nim nie wiedział z tego względu, iż nie dotarło do niego zawiadomienie o złożeniu tego pisma w urzędzie pocztowym. Skuteczność doręczenia przez awizo (art. 139 § 1 k.p.c.) warunkuje bowiem stwierdzenie, że adresat w sposób niebudzący wątpliwości został zawiadomiony o nadejściu przeznaczonego dla niego pisma sądowego oraz miejscu, w którym może je odebrać. Brak tego zawiadomienia, jak też wątpliwość, czy dotarło ono do adresata, uzasadniania bądź wnioski o przywrócenie terminu do dokonania czynności prawnej lub może stanowić podstawę skargi o wznowienie postępowania. Zwrócić też należy uwagę, że w aspekcie konstytucyjnym prawidłowo stosowana instytucja doręczenia zastępczego nie jest uznawana za naruszenie prawa do sądu; wymaga to jednak nie nazbyt restryktywnej oceny zawinienia pozwanego w kwestii uchybienia terminowi i oceny dowodów mających uzasadniać uprawdopodobnienie niepodjęcie awiza. Współczesne warunki życia w Polsce zwiększają prawdopodobieństwo braku dotarcia awiza do adresata i tym samym ryzyko nieskuteczności doręczenia zastępczego (fakt zamieszkiwania w wielkich blokach, gdzie awizo z mniejszą pewnością dociera do rąk adresata; w ten sam sposób działa większa mobilność ludzi, co ma znaczenie zwłaszcza przy pierwszym doręczeniu; fakt, że przy doręczeniu sądowym korzysta się z poczty działającej w zakresie doręczeń sądowych nie zawsze zgodnie ze standardem). Zwiększone ryzyko nieskuteczności doręczenia nie może być przerzucane w całości na adresata. Ocena standardu prawidłowości doręczenia zastępczego odnosi się nie do samego istnienia tej instytucji, lecz praktyki korzystania z niej (por. uzasadnienie wyroku Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02, OTK-A 2002 nr 5, poz. 65).

W tym kontekście należy stwierdzić, że po wydaniu wyroku apelacyjnego pełnomocnik powoda w dniu 20 grudnia 2017 r. złożył wniosek dowodowy w postaci nowej dokumentacji lekarskiej syna, kwestionując ustalenia biegłego lekarza w kwestii braku ustalenia u P. B. niepełnosprawności z powodu choroby astmatycznej oraz orzeczenie Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu Najwyższego to pismo procesowe matki ubezpieczonego świadczy o tym, że nie wiedziała ona o terminie rozprawy apelacyjnej oraz o wydanym wyroku. Biorąc również pod uwagę, że pracuje ona w sądzie apelacyjnym musiała mieć dobre rozeznanie co do skutków nieodebrania korespondencji sądowej. Gdyby więc znalazła w skrzynce pocztowej awizo z sądu, z pewnością odebrałaby przesyłkę sądową. Nieodebranie takiej przesyłki z datą rozprawy apelacyjnej mogło być wywołane niewłaściwą pracą poczty.

Ponadto przesłuchany przez Sąd Okręgowy świadek R. S. potwierdziła, że nie docierały do skarżącej przesyłki z ośrodka pomocy społecznej na skutek niewłaściwej pracy pracowników poczty.

Zdaniem Sądu Najwyższego wystąpiły więc uzasadnione w zażaleniu wątpliwości odnośnie do odebrania przesyłki z datą rozprawy apelacyjnej w połączeniu z intencją strony skarżącej dalszego prowadzenia postępowania dowodowego, co mogło uzasadniać skargę o wznowienie postępowania.

W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że pozbawienie strony możliwości obrony jej praw następuje wówczas, gdy z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony. Nie powinno budzić wątpliwości, że brak powiadomienia pełnomocnika strony o rozprawie apelacyjnej poprzedzającej wydanie wyroku przesądza o pozbawieniu strony możliwości obrony jej praw ze skutkiem nieważności postępowania - art. 378 pkt 5 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2018 r., IV CSK 113/17, LEX nr 2500413).

Z przedstawionych względów orzeczono jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono

stosownie do art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.